

“ بسمه تعالی ”

“ نقش و وظائف کمیته حسابرسی در حاکمیت شرکتی ”

چکیده

کمیته حسابرسی بخش جداناپذیر از حاکمیت شرکتی (راهبری شرکت) محسوب میشود. حاکمیت شرکتی مکانیزمی برای هدایت و نظارت بر فعالیت شرکت در جهت اهداف آن از جمله خلق ارزش برای سهامداران محسوب میشود. مشارکت کنندگان در مکانیزم حاکمیت شرکتی شامل هیات مدیره ، کمیته حسابرسی ، مدیریت ارشد ، حسابرسان داخلی ، حسابرسان خارجی و ارگانهای نظارتی نظیر بورس اوراق بهادار میباشند .

کمیته حسابرسی متشکل از اعضای غیراجرائی و مستقل هیات مدیره است . کمیته حسابرسی مسئولیت نظارت بر فرایند گزارشگری مالی ، ارزیابی فرایندهای مربوط به ریسک و کنترل داخلی ، ارزیابی فرایندهای حسابرسی (داخلی و خارجی) و اطمینان از رعایت قوانین و مقررات شرکت را بعهده دارد .

طی دو دهه اخیر متون و گزارشهای بسیاری در رابطه با ضرورت و وظائف کمیته حسابرسی در چارچوب حاکمیت شرکتی منتشر گردیده است . از آن جمله ، در آمریکا گزارش کمیسیون تردوی در سال ۱۹۸۷ ، گزارش کمیته روبان آبی در سال ۱۹۹۹ ، قانون ساربینزاکسلی در سال ۲۰۰۲ و در انگلستان گزارش کدبوری در سال ۱۹۹۲ ، گزارشهای هیکس ، اسمیت و قانون ترکیبی حاکمیت شرکتی در سال ۲۰۰۳ و در ایران نخستین ویرایش آئین نامه حاکمیت شرکتی سازمان بورس و اوراق بهادار تهران در آذرماه ۱۳۸۳ انتشار یافت . کلیه متون فوق بر اهمیت و اثربخشی کمیته حسابرسی بعنوان جزیی مهم از حاکمیت شرکتی تاکید دارد .

کمیته حسابرسی کانال مناسب جریان اطلاعات مالی با هیات مدیره برقرار میسازد و از طریق کاهش عدم تقارن اطلاعاتی “ بین هیات مدیره و مدیریت اجرایی ، احتمال وقوع تقلبات صورتهای مالی را کاهش میدهد . ضمن اینکه این کمیته بعنوان یک رابط بین مدیریت و حسابرسان مستقل و با ایجاد ارتباطات مناسب با حسابرسان مستقل و داخلی ، استقلال حسابرسان و نقش نظارتی و پاسخگویی حاکمیت شرکتی را ارتقاء می بخشد و نقش اساسی در کاهش ریسک و بهبود و کارایی بازار سرمایه دارد .

(۱) مقدمه:

کمیته حسابرسی (۱) بخش جداناپذیر از حاکمیت شرکتی (راهبری شرکت) (۲) محسوب میشود. حاکمیت شرکتی مکانیزمی برای هدایت و نظارت بر فعالیت شرکت در جهت اهداف آن از جمله خلق ارزش برای سهامداران محسوب میشود. مشارکت کنندگان در مکانیزم حاکمیت شرکتی شامل هیات مدیره، کمیته حسابرسی، مدیریت ارشد، حسابرسان داخلی، حسابرسان خارجی و ارگانهای نظارتی نظیر بورس اوراق بهادار میباشند.

کمیته حسابرسی متشکل از اعضای غیراجرائی و مستقل هیات مدیره است. کمیته حسابرسی مسئولیت نظارت بر فرایند گزارشگری مالی، ارزیابی فرایندهای مربوط به ریسک و کنترل داخلی، ارزیابی فرایندهای حسابرسی داخلی و خارجی) و اطمینان از رعایت قوانین و مقررات شرکت را بعهده دارد.

طی دو دهه اخیر متون و گزارشهای بسیاری در رابطه با ضرورت و وظائف کمیته حسابرسی در چارچوب حاکمیت شرکتی منتشر گردیده است. از آن جمله، در آمریکا گزارش کمیسیون تردوی (۳) در سال ۱۹۸۷، گزارش کمیته روبان آبی (۴) در سال ۱۹۹۹، قانون ساربینزاکسلی (۵) در سال ۲۰۰۲ و در انگلستان گزارش کدبوری (۶) در سال ۱۹۹۲، گزارشهای هیکس، اسمیت و قانون ترکیبی حاکمیت شرکتی (۷) در سال ۲۰۰۳ و در ایران نخستین ویرایش آئین نامه حاکمیت شرکتی سازمان بورس و اوراق بهادار تهران در آذرماه ۱۳۸۳ انتشار یافت. کلیه متون فوق بر اهمیت و اثربخشی کمیته حسابرسی بعنوان جزئی مهم از حاکمیت شرکتی تاکید دارد. کمیته حسابرسی کانال مناسب جریان اطلاعات مالی با هیات مدیره برقرار میسازد و از طریق کاهش عدم تقارن اطلاعاتی " بین هیات مدیره و مدیریت اجرایی، احتمال وقوع تقلبات صورتهای مالی را کاهش میدهد. ضمن اینکه این کمیته بعنوان یک رابط بین مدیریت و حسابرسان مستقل و با ایجاد ارتباطات مناسب با حسابرسان مستقل و داخلی، استقلال حسابرسان و نقش نظارتی و پاسخگویی حاکمیت شرکتی را ارتقاء می بخشد و نقش اساسی در کاهش ریسک و بهبود کارایی بازار سرمایه دارد.

1) Audit Committee

- 2) Corporate governance
- 3) Treadway Commission
- 4) Blue Ribbon Committee
- 5) Sarbanes Oxly Act
- 6) Cadbury Committee's Code
- 7) Higgs and Smith report & Combined Code On Corporate Governance

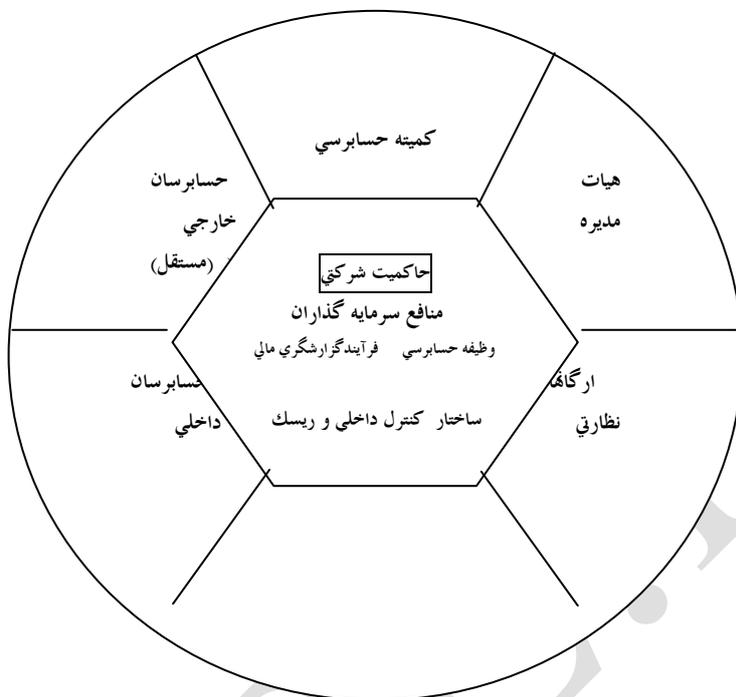
۲) تعریف و مکانیزم حاکمیت شرکتی:

سازمان همکاری توسعه اقتصادی بین المللی (OECD) (۸) "حاکمیت شرکتی را سیستمی می داند که بوسیله آن واحدهای تجاری هدایت و کنترل میشوند. ساختار حاکمیت شرکتی نحوه توزیع اختیارات و مسئولیتها را در مقابل مشارکت کنندگان مختلف در امور شرکت از جمله هیات مدیره، سهامداران و سایر ذینفعان مشخص کرده و نقشها و روشهای تصمیم گیری در امور شرکت را تشریح می کند. حاکمیت شرکتی از این طریق ساختاری ایجاد میکند که به وسیله آن اهداف شرکت، ابزار دستیابی به آن و نظارت بر عملکردها مشخص میگردد."

کمیته کدبوری "حاکمیت شرکتی را مکانیزمی برای هدایت و نظارت بر فعالیت شرکت در جهت اهداف سهامداران تعریف می کند. "این کمیته" حاکمیت شرکتی را به عنوان شاهیینی می داند که توازن بین اهداف اقتصادی و اجتماعی و نیز توازن بین اهداف فردی و جمعی را برقرار میسازد"

حاکمیت شرکتی مبتنی بر مفاهیم "پاسخگویی" و "مسئولیت پذیری" است. مشارکت کنندگان در حاکمیت شرکتی شامل هیات مدیره، کمیته حسابرسی، مدیریت ارشد، حسابرسان داخلی، حسابرسان خارجی (مستقل) و ارگانهای نظارتی میباشد که منافع سرمایه گذاران را از طریق نظارت بر فرایند گزارشگری مالی، وظیفه حسابرسی و ساختار کنترل داخلی و ریسک در مرکز توجه خود قرار میدهند.

نمودار حاکمیت شرکتی

8) Organization For Economic Cooperation and Development (OECD)

حاکمیت شرکتی بر تعامل بین وظائف مشارکت کنندگان مختلف در حاکمیت شرکتی ، از جمله وظیفه _____ مدیریت _____ (مدیریت اجرایی) وظیفه نظارتی (هیات مدیره و کمیته حسابرسی) وظیفه حسابرسی (حسابرسان داخلی و حسابرسان خارجی) وظیفه کنترلی (کمیسیون بورس اوراق بهادار ، مراجع تدوین استانداردها و مقررات گذاران) و وظیفه استفاده کنندگان (سرمایه گذاران اعتباردهندگان و سایر ذینفعان) تاکید دارد .

حاکمیت شرکتی دربرگیرنده دو مکانیزم داخلی و خارجی بمنظور مدیریت ، هدایت و کنترل فعالیتهای شرکت جهت خلق ارزش برای سهامداران است . هیات مدیره ، کمیته حسابرسی و حسابرسان داخلی ابزار و مثالهایی از مکانیزم داخلی محسوب می شوند . همچنین حسابرسان خارجی (مستقل) ، مقررات گذاران ، مراجع تدوین استانداردها ، مشارکت کنندگان در بازار سرمایه اعم از سرمایه گذاران، اعتباردهندگان و سایر استفاده کنندگان از گزارشهای شرکت ، ابزار و مثالهایی از مکانیزم خارجی محسوب میشوند. یک حاکمیت شرکتی خوب ارتباطات پاسخگویی بین مشارکت کنندگان اصلی این فرایند را در تقویت عملکرد شرکت بهبودمی بخشد. مکانیزم حاکمیت شرکتی مدیریت اجرایی را در مقابل هیات مدیره و هیات مدیره را در مقابل سهامداران پاسخگو می سازد.

مکانیزم حاکمیت شرکتی می تواند نسبت به موارد زیر اطمینان دهد :

- (۱) استفاده کارآمد و اثربخش منابع در شرکت ،
 - (۲) رعایت کلیه قوانین و مقررات ، بویژه مقرراتی که حاکم بر امور شرکت و فرایند گزارشگری مالی است ،
 - (۳) بهبود مستمر عملکرد شرکت از طریق برنامه ریزی برای مدیریت بهینه تحصیل و مصرف منابع ،
 - (۴) پاسخگویی صحیح هیات مدیره و مدیران و ایفای مؤثر مسئولیت‌هایشان در دستیابی به هدف خلق ارزش برای سهامداران و
 - (۵) ایجاد اعتماد لازم نسبت به فعالیتهای شرکت از طریق استقرار ارتباطات منصفانه بین شرکت ، سهامداران و جامعه در مقیاس وسیع .
- حاکمیت شرکتی با اثرگذاری بر کارایی و اثربخشی عملیات و دستیابی به اهداف شرکت ، رشد سود ، ایجاد اشتغال ، ارتقاء کیفیت گزارشهای مالی و ایجاد اطمینان در سرمایه گذاران ، نقش اساسی در کاهش ریسک و بهبود کارایی بازار سرمایه دارد.

نمودار زیر تعامل بین مشارکت کنندگان در مکانیزم حاکمیت شرکتی و وظائف آنان را نشان می دهد :

هدف اصلی حاکمیت شرکتی : تامین منافع سرمایه گذاران

(آفرینش و افزودن ارزش)

از طریق :

مکانیزم حاکمیت شرکتی

اطمینان از :

سیستم کنترل داخلی و مدیریت ریسک مناسب

فرایند گزارشگری مالی قابل اعتماد

وجود حسابرسی اثربخش

مشارکت کنندگان در مکانیزم حاکمیت شرکتی

مکانیزمهای خارجی

مکانیزمهای داخلی

وظیفه

وظیفه کنترلی

وظیفه حسابرسی

وظیفه حسابرسی

وظیفه نظارتی

وظیفه مدیریتی

استفاده کنندگان

سرمایه گذاران

حسابرسی خارجی

حسابرسی داخلی

کمیته حسابرسی

هیات مدیره

مدیریت

اعتباردهندگان سایر استفاده کنندگان

سازمان بورس اوراق بهادار مقررات گذاران

مرجع تدوین استانداردها

۳- اصول حاکمیت شرکتی :

اصول حاکمیت شرکتی که توسط سازمان همکاری توسعه اقتصادی (OECD) در سال ۲۰۰۴ انتشار یافت بقرار زیر است :

۱- اطمینان دهی از وجود مبانی برای یک چارچوب حاکمیت اثربخش :

چارچوب حاکمیت شرکتی باید شفافیت و کارایی بازار سرمایه را ارتقاء دهد و همگام با مقررات قانونی باشد ، به علاوه مسئولیتهای مقامات نظارتی ، مقررات گذاران و سایر مقامات ذیصلاح قانونی را به یکدیگر وابسته سازد .

۲- حقوق سهامداران و کارکردهای کلیدی مالکیت :

مکانیزم حاکمیت شرکتی باید از حقوق سهامداران حفاظت نموده و اعمال این حقوق را تسهیل نماید .

۳- همسانی رفتار با سهامداران :

مکانیزم حاکمیت شرکتی باید اطمینان حاصل کند که رفتار همسان با کلیه سهامداران ، از جمله سهامداران اقلیت و سهامداران خارجی بعمل می آید . همچنین کلیه سهامداران باید موقعیت درخواست غرامت از شرکت هنگام تخطی به حقوقشان را داشته باشند .

۴- نقش سایر ذینفعان در حاکمیت شرکتی :

مکانیزم حاکمیت شرکتی باید حقوق سایر ذینفعان را که توسط قوانین یا قراردادهای متقابل تعیین شده شناسایی کند و همکاری فعال بین شرکت و ذینفعان را در راستای خلق ارزش ، اشتغال ، حفاظت از وضعیت مالی مناسب واحد ایجاد نماید .

۵- افشاء و شفافیت :

مکانیزم حاکمیت شرکتی باید نسبت به افشای بموقع و صحیح تمامی موارد بااهمیت مربوط به شرکت از جمله وضعیت مالی ، عملکرد و هدایت شرکت اطمینان دهد .

۶- مسئولیت هیات مدیره :

چارچوب حاکمیت شرکتی باید نسبت به حرکت در جهت استراتژی شرکت ، نظارت مؤثر هیات مدیره بر مدیریت ، پاسخگویی هیات مدیره در مقابل شرکت و سهامداران اطمینان دهد .

اصول فوق نمادی از یک حاکمیت شرکتی خوب محسوب می شود . این اصول بر محور مفاهیم بنیادی همچون “پاسخگویی” ، “کارآیی” ، “اثربخشی” ، “درستکاری” ، “منصفانه بودن” ، “مسئولیت پذیری” و “عدالت” استوار است . ساختار حاکمیت شرکتی باید اطمینان دهد کسانی که منافع شرکت را مدیریت میکنند به جهت استفاده کارآمد و اثربخش این منابع مورد نظارت واقع شده و پاسخگو میباشند. ساختار حاکمیت شرکتی باید اعتماد جامعه و سهامداران را ارتقاء دهد و اعتماد لازم درباره امور شرکت را از طریق افزایش شفافیت فرایند گزارشگری مالی و حسابرسی فراهم سازد.

یکی از اجزای مهم حاکمیت شرکتی کمیته حسابرسی است که ذیلاً نقش آن تشریح میگردد :

۴) مبانی نظری و نقش کمیته حسابرسی در حاکمیت شرکتی :

کمیته حسابرسی جزء اصلی حاکمیت شرکتی است ، کمیته حسابرسی متشکل از اعضای غیراجرایی و مستقل هیات مدیره است که مسئولیت نظارت بر فرایند گزارشگری مالی ، ارزیابی فرایندهای مربوط به ریسک و کنترل ، فرایند حسابرسی (داخلی و خارجی) و اطمینان از رعایت قوانین و مقررات شرکت را بعهده دارد . مسئولیت اصلی کمیته حسابرسی ایفای وظیفه نظارتی حاکمیت شرکتی از طریق نظارت بر فرایندهای یاد شده است .

کمیته حسابرسی وظیفه اعمال نظارت بر درستی ، کیفیت بالا و قابلیت اعتماد گزارشگری مالی ، بدون گام نهادن در وظایف مدیریتی و تصمیمات مربوط به نحوه تهیه این گزارشها را انجام می دهد . اعضای کمیته حسابرسی برای ایفای آگاهانه مسئولیت نظارتی خود باید آشنا با ادبیات مالی ، واجد شرایط حرفه ای ، آگاه به عملیات شرکت و دارای کارکردی مستقل باشند. جلسات کمیته حسابرسی باید بطور منظم و حسب ضرورت تشکیل شود . در جلسات کمیته حسابرسی میتوان حسب مورد از اعضای هیات مدیره ، مدیر مالی ، مدیر حسابرسی داخلی ، حسابرسان مستقل ، کارشناسان و مشاورین دعوت بعمل آید .

یکی از مکانیزمهای مهم اعمال حاکمیت شرکتی وجود کمیته حسابرسی آگاه میباشد . کمیته حسابرسی کانال مناسب جریان اطلاعات مالی با هیات مدیره را برقرار و بعنوان یک رابط بین مدیریت و حسابرسان خارجی عمل میکند . بنابراین “عدم تقارن اطلاعات” (۹) بین مدیریت اجرایی و هیات مدیره و احتمال آلودگی و وقوع تقلبات صورتهای مالی را کاهش میدهد .

از آنجائیکه نقش اصلی کمیته حسابرسی، ایفای نقش نظارتی، از طریق نظارت بر فرایند گزارشگری مالی و فرایند حسابرسی است، براساس تئوری نمایندگی (۱۰) و فرضیه نظارت (۱۱) میتواند تضاد منافع بین کارفرما (سهامداران) و نماینده (مدیریت اجرایی) (۱۲) را کاهش داده و موجب بهبود کیفی اطلاعات، کاهش ریسک آن و نهایتاً "بهبود تصمیم گیری شود. به علاوه این مکانیزم نظارتی به کارفرما اطمینان نسبی می بخشد که نماینده اقداماتی که به منافع وی (کارفرما) خسارت وارد سازد، انجام نخواهد داد.

از سوی دیگر، انگیزه "پاسخگویی" و "مسئولیت پذیری" در اعضای غیرموظف و مستقل هیات مدیره (کمیته حسابرسی) در مقابل سهامداران، در مقایسه با مدیریت اجرایی موجب میشود که این کمیته نقش نظارتی خود را به خوبی ایفا کند. بدین معنا که اعضای غیرموظف هیات مدیره همانند اعضای موظف هیات مدیره (مدیریت اجرایی) مقابل سهامداران در رابطه با عملکرد شرکت پاسخگو میباشند، لکن در امور اجرایی شرکت نقشی نداشته اند و لذا این انگیزه را دارند که بر عملیات اجرایی مدیران موظف نظارت نمایند.

ایجاد کمیته حسابرسی در ابتدا بعنوان ابزاری برای ایجاد ارتباطات مناسب بین حسابرسان و مدیران توصیه می شد. در اواسط دهه ۱۹۹۰ بسیاری از شرکتهای سهامی عام پذیرفته شده در بورس، جهت بهبود قابلیت اعتماد صورتهای مالی منتشره، به طور داوطلبانه اقدام به تشکیل کمیته حسابرسی نمودند.

یافته های چندین پژوهش (۱۳) نشان

- 9) Information asymmetries
- 10) Agency Theory
- 11) Monitoring Hypothesis
- 12) Pricipel & Agent
- 13) Mc Mullen, Beasley, Dec 1996

میدهد که شرکتهایی که در آن ثقل صورت گرفته، نسبت به دیگر شرکتهای کمتر کمیته حسابرسی فعال و اثربخش داشته اند.

آقای آرتور لویت (۱۴) رئیس سازمان بورس اوراق بهادار آمریکا (SEC) در سال ۱۹۹۹ درباره کمیته حسابرسی می گوید:

"نظارت مؤثر بر فرایند گزارشگری مالی بستگی زیادی به میزان قدرت کمیته حسابرسی دارد. وجود کمیته حسابرسی با صلاحیت، متعهد، مستقل، با تفکر قوی و محکم نمایانگر مستحکمترین خط دفاعی در حمایت از منافع عمومی بوده و زمان آن رسیده که این نقش برجسته گردد."

۵) گزارش کمیسیون تردوی درباره کمیته حسابرسی

کمیسیون ملی گزارشگری مالی متقلبانہ (۱۵) موسوم به کمیسیون تردوی آمریکا در سال ۱۹۸۷، همزمان با اجرای پروژه تحقیقاتی کنترل‌های داخلی - چارچوب یکپارچه، در گزارش خود به کمیسیون بورس اوراق بهادار پیشنهادهای ویژه زیر را در خصوص کمیته حسابرسی مطرح نمود:

- کمیته حسابرسی که از اعضای هیات مدیره تشکیل میشود، نقش کلیدی بااهمیتی در پیشگیری و کشف گزارشگری متقلبانہ دارد.

- اعضای هیات مدیره کلیه شرکتهای سهامی عام باید توسط کمیسیون بورس اوراق بهادار (SEC) مکلف شوند

کمیته ای مرکب از اعضای مستقل هیات مدیره تشکیل دهند.

- کمیته حسابرسی باید ضمن آگاهی و هوشیاری، نظارت مؤثر بر فرایند گزارشگری مالی و سیستم کنترل داخلی شرکت اعمال نماید.

- کلیه شرکتهای سهامی عام باید نظامنامه مدونی تدوین نمایند که در آن وظایف و مسئولیتهای کمیته حسابرسی مشخص شده باشد، هیات مدیره باید نظامنامه مزبور را تصویب نموده و آنرا بطور دوره های بررسی و اصلاحات لازم را اعمال نماید.

- کمیته حسابرسی برای ایفای مسئولیتهای خود باید دارای منابع و اختیارات کافی باشد.

- کمیته حسابرسی باید ارزیابی مدیریت از عوامل مرتبط با استقلال مؤسسه حسابرسی مستقل را بررسی نماید. کمیته حسابرسی و مدیریت هر دو مؤسسه حسابرسی را در حفظ استقلالش یاری خواهند نمود.

- قبل از شروع هر سال، کمیته حسابرسی باید برنامه های مدیریت برای گماشتن مؤسسه حسابرسی به انجام خدمات مشاوره ای مدیریت در طول سال، با ملاحظه نوع خدمات و حق الزحمه پیش بینی شده بررسی نماید.

- کلیه حسابداران رسمی باید توسط کمیسیون بورس اوراق بهادار ملزم گردند که در گزارشهای سالیانہ خود به سهامداران، نامہ ای با امضای رئیس کمیته حسابرسی درباره ایفای مسئولیتهای کمیته و فعالیتهای آن طی سال، درج نماید.

14) Arthur Levitt

15) National commission of fraudulent financial reporting

۶) گزارش کمیته روبان آبی درباره اثربخشی کمیته حسابرسی:

کمیته روبان آبی آمریکا در سال ۱۹۹۹ گزارشی در مورد بهبود اثربخشی کمیته حسابرسی منتشر کرد. در این گزارش سه پیشنهاد: (۱) استقلال کمیته حسابرسی (۲) اثربخشی کمیته حسابرسی (۳) مکانیزم پاسخگویی کمیته حسابرسی تشریح شد. همچنین این کمیته اصولی را برای اثربخشی کمیته حسابرسی در نظارت بر پاسخگویی حاکمیت شرکتی، قابلیت اتکای ساختار کنترل داخلی و مناسب بودن عملکرد حسابرسی ارائه داد. رعایت اصول پیشنهادی این کمیته رابطه مناسب و اثربخشی را بین کمیته حسابرسی بعنوان یک جزء از حاکمیت شرکتی و دیگر اجزای آن (هیات مدیره، مدیریت، حسابرسان و سهامداران) ایجاد می نماید این اصول عبارتند از:

اصل ۱ - کمیته حسابرسی دارای نقش کلیدی نظارت بر سایر اجزای فرایند حسابرسی است.

اصل ۲ - جریان اطلاعاتی و ارتباطی مستقل باید بین کمیته حسابرسی و حسابرسان داخلی برقرار گردد.

اصل ۳ - جریان اطلاعاتی و ارتباطی مستقل باید بین کمیته حسابرسی و حسابرسان مستقل برقرار گردد.

اصل ۴ - مذاکرات بی پرده (صاف و پوست کنده) باید بین کمیته حسابرسی با مدیریت، حسابرسان داخلی، حسابرسان مستقل در رابطه با موارد قضاوتی مشترک و مؤثر بر کیفیت صورت گیرد.

اصل ۵ - اعضای کمیته حسابرسی باید کوشا، پیگیر و دارای آگاهی و دانش باشند.

براساس این گزارش، کمیته حسابرسی باید مستقل از مدیریت باشد. وظائف و مسئولیتهای آن توسط هیات مدیره تعیین میشود و کمیته گزارش خود را به هیات مدیره خواهد داد. اهداف کمیته حسابرسی شامل ارزیابی فرایندهای مرتبط با ریسک و محیط کنترلی، نظارت بر گزارشگری مالی و ارزیابی فرایندهای حسابرسی داخلی و مستقل است. چون این کمیته عمدتاً همان اهدافی را که حسابرس مستقل دنبال می نماید، پیگیری میکند لذا ارتباط بین کمیته حسابرسی و حسابرس مستقل حیاتی است.

۷) کمیته حسابرسی از دیدگاه قانون ساربینز اکسلی آمریکا:

در بخش ۳۰۱ قانون ساربینز اکسلی بورس اوراق بهادار آمریکا در سال ۲۰۰۲، استانداردهای زیر در مورد کمیته حسابرسی مطرح شده است:

(۱) **مسئولیتهای مرتبط با حسابرسان مستقل (مؤسسه حسابرسی):** کمیته حسابرسی به عنوان کمیته هیات مدیره در خصوص انتخاب، تعیین حق الزحمه حسابرس، نظارت بر انجام وظایف مؤسسه حسابرسی (شامل حل و فصل عدم توافق فیما بین حسابرس و مدیریت شرکت نسبت به گزارشگری مالی) بمنظور تهیه و گزارش حسابرسی، مسئولیت مستقیم دارد و مؤسسه حسابرسی مستقیماً به کمیته حسابرسی گزارش خواهد داد.

- (۲) **استقلال**: هر عضو کمیته حسابرسی شرکت باید عضو هیات مدیره شرکت و مستقل از وظایف جاری باشد به عبارت دیگر عضو کمیته حسابرسی غیر از عضویت در هیات مدیره و عضویت در کمیته در حسابرسی و سایر کمیته های هیات مدیره نمیتواند:
- (الف) هیچگونه مشاوره و رایزنی و دریافت حق الزحمه از شرکت را بپذیرد.
- (ب) از اشخاص وابسته به شرکت و یا شرکتهای فرعی آن باشد.
- (۳) **ایرادات (شکایات)**: کمیته حسابرسی باید روشهایی را برای دریافت، نگهداری و حل و فصل گزارش ایرادات و نواقص در رابطه با کنترلهای حسابداری یا موضوعات حسابرسی تدوین و اجرا نماید. کمیته همچنین باید روشهایی برای دریافت پیشنهادهای خصوصی و ناشناس از طرف کارکنان شرکت در رابطه با موضوعات حسابرسی و نحوه عملهای مهم حسابداری را ایجاد نماید.
- (۴) کمیته حسابرسی باید اختیار استفاده از خدمات مشاوره ای مستقل و سایر رایزنیها برای ایفای وظایف خود برخوردار باشد.
- (۵) شرکت باید منابع مالی مورد نیاز کمیته حسابرسی را به عنوان یکی از کمیته های مدیره بمنظور انجام پرداختهای زیر تامین نماید:
- (الف) پرداخت حق الزحمه مؤسسه حسابرسی انتخاب شده برای انجام حسابرسی،
- (ب) پرداخت حق الزحمه مشاورین که از خدمات آنان بموجب بند ۴ استفاده میشود.
- همچنین بموجب بخش ۲۰۴ این قانون، مؤسسه حسابرسی که هرگونه خدمات حسابرسی را برای شرکت انجام میدهد باید موارد زیر را بموقع و در زمان مناسب به کمیته حسابرسی گزارش کند.
- (۱) تمامی رویه ها و خط مشیهای مهم حیاتی و اقداماتی که باید صورت گیرد.
- (۲) تمامی شیوه های گزارشگری و افشای اطاعات مالی با توجه به اصول پذیرفته شده حسابداری که با مدیریت شرکت مذاکره و بحث شده است. پیامدهای بکارگیری شیوه های متفاوت افشاء و نمونه های ترجیحی مؤسسه حسابرسی.
- (۳) سایر مکاتبات و گزارشهای مهم فیما بین مؤسسه حسابرسی و مدیریت شرکت، نظیر نامه مدیریت و یا جزئیات اختلافهای تعدیل نشده.
- بطور خلاصه طبق این قانون اعضای این کمیته نمیتوانند غیر از آنچه به عنوان مدیر میگیرند، از شرکت پولی دریافت کنند و نمیتوانند به شرکت وابسته باشند، حداقل یکی از اعضای کمیته حسابرسی باید به مطالب مالی کاملاً آشنا باشد، مضافاً کمیته باید دارای نظامنامه باشد و آنرا همراه گزارش سالانه ارائه کند. کمیته حسابرسی همچنین مسئول استخدام، تعیین حق الزحمه و نظارت بر مؤسسه حسابرسی است.

۱۸) کمیته حسابرسی از دیدگاه قانون ترکیبی حاکمیت شرکتی انگلستان:

در مجموعه مقررات قانون جدید ترکیبی حاکمیت شرکتی در مورد شرکتهای پذیرفته شده از بورس اوراق بهادار انگلستان در سال ۲۰۰۳ که به دنبال گزارشهای هیکس و اسمیت تدوین گردید ، درباره کمیته حسابرسی ، اصول زیر تدوین شده است :

“ هیات مدیره باید ترتیبات شفاف و رسمی درباره چگونگی استقرار و بکارگیری گزارشگری مالی و اصول کنترل داخلی و همچنین برقراری رابطه مناسب با حسابرسان شرکت را انجام دهد ” . برای این منظور :

(۱) هیات مدیره باید کمیته حسابرسی را با حداقل ۳ عضو و در مورد شرکتهای کوچکتر حداقل ۲ عضو از مدیران مستقل و غیراجرایی تشکیل دهد . و اطمینان حاصل کند که حداقل یکی از اعضای کمیته حسابرسی دارای تجربه مالی به روز باشد .

(۲) نقش اصلی و مسئولیتهای کمیته حسابرسی باید مکتوب گردیده و دربرگیرنده موارد زیر باشد :

- نظارت بر درستی صورتهای مالی شرکت و هرگونه اعلامیه رسمی (اطلاعات منتشره) مرتبط با عملکرد شرکت و بررسی قضاوتهای عمده مندرج در گزارشگری مالی .
- بررسی سیستم کنترل داخلی شرکت و در غیر این صورت تاکید و عطف به کار انجام شده توسط کمیته ریسک ، متشکل از مدیران مستقل یا هیات مدیره ، که در آن سیستمهای کنترل داخلی و مدیریت ریسک مورد بررسی قرار گرفته است.

- نظارت و بررسی اثربخشی کارکرد حسابرسی داخلی .
- ارائه توصیه لازم به هیات مدیره در مورد واگذاری حق انتخاب ، انتخاب مجدد و برکناری حسابرسان خارجی (مستقل) در مجمع عمومی سهامداران برعهده کمیته حسابرسی و تصویب میزان حق الزحمه و دوره انتخاب آنان .

- بررسی و نظارت بر استقلال و بیطرفی حسابرسان خارجی (مستقل) و اثربخشی فرایند حسابرسی با در نظر گرفتن الزامات قانونی و حرفه ای مربوط در انگلستان .
- استقرار و بکارگیری رویه هایی در مورد گماشتن حسابرسان خارجی به انجام خدمات غیرحسابرسی و اینکه مفاد آئین رفتار حرفه ای در مورد انجام اینگونه خدمات مدنظر قرار میگیرد . همچنین گزارش آن به هیات مدیره ، شناسایی مواردی که در جهت آن باید بهبود و اقداماتی صورت گرفته و گامهایی که در این رابطه باید برداشته شود .

(۳) مواردیکه توسط کمیته حسابرسی مدنظر قرار می گیرد ، از جمله نقش و اختیارات تفویضی به آنان ، باید توسط هیات مدیره تدوین گردد ، همچنین بخشی از گزارش سالیانه باید به کارهای انجام شده توسط کمیته حسابرسی در راستای ایفای مسئولیت آنان اختصاص یابد .

۴) کمیته حسابرسی باید مواردی را بررسی کند و ترتیبی دهد که کارکنان شرکت تخلفات احتمالی مربوط به گزارشگری مالی یا سایر تخلفات را بطور محرمانه به آنان گزارش نمایند. هدف کمیته حسابرسی حصول اطمینان از انجام بازرسیهای مستقل و متناسب و انجام پیگیریهای مناسب در اینگونه موارد می باشد .

۵) کمیته حسابرسی باید اثربخشی فعالیتهای حسابرسی داخلی را مورد نظارت و بررسی قرار دهد و در جاهائیکه وظیفه حسابرسی داخلی وجود ندارد ، کمیته حسابرسی باید سالانه بررسی کند که آیا نیاز به وظیفه حسابرسی داخلی میباشد و آنرا به هیات مدیره پیشنهاد کند . ضمناً دلایل فقدان حسابرسی داخلی باید در بخش مناسبی از گزارش سالانه بیان شود .

۶) کمیته حسابرسی باید مسئولیت اولیه پیشنهاد انتخاب ، انتخاب مجدد و برکناری حسابرسان خارجی (مستقل) را داشته باشد . چنانچه هیات مدیره پیشنهاد این کمیته را نپذیرد ، این مطلب باید در گزارش سالانه و یا هر گزارشی که شامل توصیه انتخاب و تجدید انتخاب حسابرس خارجی است و عبارتی در مورد پیشنهاد کمیته حسابرسی و دلایلی که هیات مدیره آنرا نپذیرفته و تصمیم متفاوتی اتخاذ کرده ، بیان شود .

۷) چنانچه حسابرسان خارجی (مستقل) ، خدمات غیرحسابرسی نیز به شرکت ارائه دهد باید مطلب در گزارش سالانه به سهامداران توضیح داده شود و چگونگی حفاظت از بیطرفی و استقلال حسابرس در آن مطرح گردد .

۹) کمیته حسابرسی از دیدگاه آئین نامه حاکمیت شرکتی سازمان بورس اوراق بهادار تهران :

مرکز تحقیقات و توسعه بازار سرمایه بورس اوراق بهادار تهران در آذرماه ۱۳۸۳ نخستین ویرایش آئین نامه " حاکمیت شرکتی " که مهمترین آئین نامه نحوه اداره شرکتهای بورس است جهت نظرخواهی

انتشار داد. در این آئین نامه سازوکار حاکمیت شرکتی که در چارچوب آن امکان نظارت، مدیریت، تقسیم بندی وظائف و مسئولیتها و تنظیم روابط بین مدیران، سهامدار و سایر اشخاص ذینفع در شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تدوین شده است.

در این آئین نامه به مدیر مستقل، مدیر غیرموظف، وابستگان، حسابرس داخلی وکنترلهای داخلی اشاره و گفته شده اکثریت اعضای هیات مدیره باید از مدیران غیرموظف و حداقل یک سوم از اعضای هیات مدیره باید از مدیران مستقل باشند. رئیس هیات مدیره مکلف است اطلاعات مربوط به شرکت را کامل و بموقع تهیه و در اختیار اعضای هیات مدیره بویژه اعضای غیرموظف قرار دهد. هیات مدیره طبق ماده ۲۱ این آئین نامه باید یک کمیته حسابرسی از حداقل سه مدیر که اکثریت آنها مستقل (۱۶) باشند یا وظائف و اختیارات روشن ایجاد کند. رئیس کمیته حسابرسی باید یک مدیر غیرموظف مستقل باشد.

براساس ماده ۲۲ وظایف کمیته حسابرسی باید موارد زیر را شامل شود:

الف) ایجاد یک ساختار "کنترل داخلی" مناسب،

ب) بررسی برنامه حسابرسی و نتایج آن و اطمینان از دسترسی کامل حسابرسان به اطلاعات و اسناد مرتبط،

ج) کنترل تخلفات مالی به ویژه تخلف و تقلب در صورتهای مالی،

د) معرفی حسابرس بیرونی به هیئت مدیره شرکت،

هـ) نظارت بر عملکرد حسابرسان بیرونی،

و) نظارت بر عملکرد "حسابرسان داخلی" با توجه خاص به:

- برنامه "حسابرسی داخلی"

- گزارشهای حسابرسان داخلی درباره حوزه های خاص

- اثربخشی "حسابرسی داخلی"

- میزان دسترسی حسابرسان داخلی به اسناد و مدارک مرتبط

ز) نظارت بر صورتهای مالی با توجه خاص به:

- کیفیت گزارشهای مقدماتی سالانه و فصلی

- تغییر در سیاستها و اصول و برآوردهای مالی و مقایسه آن با سال گذشته

- انتخاب سیاستهای جدید حسابداری

- هرگونه انحراف از استانداردهای حسابداری

- تطابق با سیاستهای افشای اطلاعات بورس

ح) برقرار ارتباط هیئت مدیره با حسابرسی داخلی و بیرونی،

ط) بررسی سیاستهای مدیریت ریسک،

ی) بررسی معاملات خاص با "وابستگان" شرکت بمنظور ارائه توصیه های مناسب به هیئت مدیره

و

۱۶) مدیر مستقل به مدیری گفته میشود که خود او یا هریک از افراد درجه یک خانواده او طی دو سال گذشته دارای پست و سمت رده بالایی (نظیر مدیرعامل، مدیرکل یا مانند آن) در شرکت نبوده باشد و هیچگونه منافع یا ارتباط تجاری مستقیم یا غیرمستقیم با شرکت مادر، اصلی و تابعه نداشته باشد.

۱۰) نقش و مسئولیتهای جدید کمیته حسابرسی:

کمیته حسابرسی دارای نقش کلیدی در شرکت است. این کمیته بعنوان چهارراهی بین مدیریت، حسابرسان مستقل، حسابرسان داخلی و هیات مدیره قرار می گیرد. فزونی اندازه شرکتها، مقررات جدید بویژه مقررات بورس اوراق بهادار نقشها و مسئولیتهای حیاتی برای کمیته حسابرسی تعیین کرده است.

بطور سنتی نقش کمیته حسابرسی، نظارت، کنترل و توصیه به مدیریت شرکت و حسابرسان خارجی در انجام حسابرسی و تهیه صورتهای مالی، با توجه به اختیارات نهایی هیات مدیره است. بطور کلی

حصول اطمینان از: (۱) درستی صورتهای مالی شرکت (۲) رعایت الزامات و قوانین و مقررات توسط شرکت (۳) واجد شرایط بودن حسابرسان خارجی (مستقل) و استقلال آنان (۴) عملکرد مناسب وظیفه حسابرسی داخلی شرکت و حسابرسان مستقل (۵) ارزیابی اثربخشی کنترلهای داخلی و ریسک، از وظائف کمیته حسابرسی است. اما وضعیت جدید شرکتها ایجاب میکند که کمیته حسابرسی نقش نظارتی جدید و فعالانه تری را براساس مقررات قانونی و مقررات بورس اوراق بهادار، بپذیرد.

کمیته حسابرسی باید اطمینان حاصل کند که مکانیزم پاسخگویی مدیریت و حسابرسان داخلی و خارجی، برقرار است. همچنین اطمینان حاصل کند که گروههای درگیر در فرایندهای گزارشهای مالی و کنترل داخلی نقششان را می دانند. مضافاً اطلاعات لازم را از حسابرسان داخلی، حسابرسان مستقل و سایر متخصصین بیرونی اخذ کرده و از بیطرفانه بودن کلی گزارشگری مالی و فرایند کنترلهای داخلی اطمینان حاصل نماید.

نقش و مسئولیتهای جدید کمیته حسابرسی بشرح زیر است:

۱) رابطه بین مدیریت و حسابرسان خارجی (مستقل) جای خود را به طور گسترده ای به رابطه بین آنان و کمیته حسابرسی داده است. به عبارتی کمیته حسابرسی در حال حاضر مسئولیت مستقیم انتخاب، تعیین حق الزحمه، برکناری و نظارت بر کار حسابرسان مستقل را دارد و حسابرسان مستقل نیز گزارش خود را باید مستقیماً به کمیته حسابرسی ارائه می دهند. به عبارتی قدرت و

اختیارات مدیریت، سهامداران و هیات مدیره در مورد حسابرسی، به کمیته حسابرسی تفویض گردیده است.

(۱) کمیته حسابرسی باید رویه های خاصی را در خصوص دریافت شکایات توسط شرکت در رابطه با دریافت موضوعات مربوط به حسابداری، کنترل های داخلی حسابداری و موارد حسابرسی از جمله دریافت اطلاعات محرمانه از کارکنان در موارد سوال برانگیز حسابداری و حسابرسی برقرار نماید.

(۲) کلیه خدمات حسابرسی و مجوز انجام خدمات غیرحسابرسی که توسط مؤسسه حسابرسی انجام میشود باید از قبل به تصویب کمیته حسابرسی برسد و تمام مصوبه های خدمات غیرحسابرسی باید در گزارشهای دوره ای شرکت افشاء شود. از طرفی، انجام برخی از خدمات غیرحسابرسی توسط مؤسسه حسابرسی که حسابرسی شرکت را عهده دار است ممنوع میباشد. همچنین لازمست حسابرسان گزارشهای بموقع به کمیته حسابرسی در خصوص موارد زیر بدهند:

- کلیه رویه ها و روشهای حسابداری بکار رفته حیاتی و بااهمیت
- کلیه نحوه عملهای جایگزین در مورد اطلاعات مالی در چارچوب اصول پذیرفته شده حسابداری که با مدیریت در میان گذاشته شده و نحوه عملی که نهایتاً توسط مؤسسه حسابرسی ترجیح داده شده است.

- سایر موارد بااهمیت از جمله مکاتبات کتبی بعمل آمده بین مدیریت و حسابرسان مانند نامه مدیریت یا برنامه مربوط به اختلافات تعدیل نشده.

(۳) یکی از مسئولیتهای جدید کمیته حسابرسی مذاکره با مدیریت در مورد ارزیابی ریسک و مدیریت ریسک میباشد. شناسایی انواع ریسکهایی که شرکت با آن مواجه است و همچنین وجود سیستمهای کنترل داخلی برای شناسایی و کاهش اینگونه ریسکها از اهمیت خاصی برخوردار است. این ریسکها شامل ریسک شرایط خارجی، ریسک ویژگیهای عملیات و ریسک سیستمهای اطلاعاتی مرتبط کنترل های داخلی است.

(۴) مذاکره با مدیریت در خصوص اطلاعات منتشره در مورد سود هر سهم و هرگونه اطلاعاتی که در این رابطه جهت تحلیل گران مالی و یا مؤسساتی که شرکت را رتبه بندی می نمایند.

(۵) مقررات جدید ایجاب میکند که تمامی اعضای کمیته حسابرسی مستقل بوده و آشنا به ادبیات مالی باشند و حداقل یکی از آنان "خبره مالی" باشد

(۶) استانداردهای حسابرسی، الزامات خاصی را برای حسابرسان در ارتباط با کمیته حسابرسی مقرر نموده است. از جمله در استانداردهای حسابرسی ایران در بخش ۴۰ و ۱۰۷ گفته شده "حسابرس

باید در اولین فرصت ممکن، رده مناسبی از مدیریت را از نقاط ضعف بااهمیت موجود در طراحی یا عملکرد سیستمهای کنترل داخلی که با آنها برخورد کرده است آگاه کند و " در پایان عملیات حسابرسی و به منظور مذاکره درباره نتایج حسابرسی، نشستی خاص با حضور حسابرس، هیات مدیره، کمیته حسابرسی یا دیگر مدیران ذیربط برگزار میشود". در استانداردهای پذیرفته شده حسابرسی آمریکا (استانداردهای ۵۴، ۶۰، ۶۱ و ۸۲) حسابرسان را ملزم نموده نارسائیهای کنترل داخلی، تقلبات و سایر اطلاعات مورد نیاز را در اختیار کمیته حسابرسی قرار دهند. از جمله استاندارد ۶۱ با عنوان "ارتباطات با کمیته حسابرسی"، حسابرسان را ملزمند موارد زیر را در حوزه های زیر به اطلاع کمیته حسابرسی برسانند:

- مسئولیت حسابرس براساس استانداردهای پذیرفته شده حسابرسی
- اهم رویه های حسابداری
- قضاوتهای مدیریت و برآوردهای حسابداری
- تعدیلات بااهمیت حسابرسی
- مسئولیت حسابرسی در مورد اطلاعاتی که در سایر مدارک مشتمل بر صورتهای مالی حسابرسی شده ارائه میشود
- عدم توافق با مدیریت
- مذاکرات مدیریت با سایر حسابرسان در صورت وجود
- موارد قابل بحث مهم با مدیریت قبل از اقدام
- مشکلات حسابرس در انجام عملیات حسابرسی

(۱) نظامنامه کمیته حسابرسی:

کمیته حسابرسی طبق قانون ساربینز اکسلی باید دارای نظامنامه مدون باشد و سالانه آنرا مورد تجدیدنظر قرار دهد. بورس اوراق بهادار نیویورک (۱۷) نمونه زیر را بعنوان نظامنامه کمیته حسابرسی جهت شرکتهای پذیرفته شده باتوجه به قانون ساربینز اکسلی پیشنهاد نموده است:

17) New Yourk Stock Exchange (NYSE)

هدف:

هدف کمیته حسابرسی کمک به هیات مدیره در ایفای مسئولیت آنان در رابطه با: (۱) درستی صورتهای مالی شرکت

(۲) رعایت الزامات قانونی و مقررات توسط شرکت (۳) صلاحیتها و استقلال حسابرس مستقل (۴)

عملکرد وظیفه حسابرسی داخلی شرکت و استقلال آن است. کمیته حسابرسی همچنین در رعایت مقررات کمیسیون بورس اوراق بهادار باید گزارشی تهیه و به همراه مجموعه گزارش سالیانه شرکت ارائه میدهد.

اختیارات:

کمیته حسابرسی اختیار انجام هرگونه بازرسی را در محدوده مسئولیتهای خویش دارا میباشد. این اختیارات بشرح زیر است:

- انتخاب، پشتیبانی و نظارت بر کار مؤسسه حسابرسی مستقل که وظیفه انجام حسابرسی سالیانه شرکت را عهده دار بوده است. مؤسسه حسابرسی گزارش خود را مستقیماً به کمیته حسابرسی ارائه خواهد داد.

- حل و فصل هرگونه عدم توافق بین مدیریت و حسابرس در رابطه با گزارشگری مالی.

- تصویب اولیه انجام هرگونه حسابرسی و اجازه خدمات غیرحسابرسی که توسط مؤسسه حسابرسی مستقل شرکت انجام خواهد شد.

- استفاده از مشاور مستقل، حسابداران و یا سایرین در ارائه توصیه به کمیته حسابرسی و یا کمک به انجام هرگونه بازرسی.

- پرس و جو و کسب اطلاعات مورد نیاز از کارکنان شرکت (و یا سایر اشخاص) و تمامی کسانی که میتوانند درخواستهای کمیته را پاسخگو باشند.

- ملاقات با مدیرعامل شرکت، حسابرسان داخلی و خارجی یا مشاوران بیرونی در موارد ضروری.

- کمیته میتواند اختیارات خود از جمله اختیار تصویب اولیه هرگونه حسابرسی و اجازه خدمات غیرحسابرسی را به کمیته های فرعی تفویض کند. کمیته های مزبور گزارش هرگونه تصمیم گیری در این موارد را به اولین جلسه کمیته حسابرسی ارائه خواهند داد.

ترکیب اعضاء کمیته:

کمیته حسابرسی حداقل از ۳ عضو و حداکثر ۶ عضو از اعضای هیات مدیره (غیرموظف) تشکیل میشود. اعضای کمیته و رئیس آن توسط هیات مدیره انتخاب خواهند شد.

هریک از اعضای کمیته، باید مستقل و دارای اطلاعات مالی باشند و حداقل یکی از آنها "خبره مالی" طبق تعریف مقررات ذیربط باشد. هیچیک از اعضای کمیته نمیتوانند عضویت در کمیته حسابرسی بیش از دو شرکت سهامی دیگر را داشته باشند.

جلسات کمیته:

کمیته حداقل ۴ جلسه در سال خواهد داشت. جلسات اضافی حسب ضرورت تشکیل میشود. انتظار میرود که کلیه اعضاء در جلسه شرکت داشته باشند (حضور یا از طریق تله کنفرانس). کمیته میتواند در صورت لزوم از مدیران و حسابرسان و یا سایر اشخاص جهت حضور در جلسه کتبا دعوت بعمل آورد. همچنین کمیته میتواند جداگانه و بطور دوره ای با مدیران و یا حسابرسان داخلی ملاقات نماید. به علاوه کمیته بطور دوره ای میتواند با بخش اجرایی شرکت تماس برقرار کند. دستور جلسات باید از قبل تهیه و در اختیار اعضاء قرار گیرد و در مورد هر جلسه صورتجلسه ای تنظیم خواهد شد.

مسئولیت‌های کمیته:

کمیته مسئولیت‌های زیر را برعهده دارد:

(۱) صورتهای مالی:

- بررسی موضوعات مهم حسابداری و گزارشگری و شناسایی آثار آن بر صورتهای مالی. این موضوعات شامل:
 - معاملات پیچیده یا غیرعادی بویژه در حوزه هایی که نیاز زیادی به قضاوت دارد.
 - موضوعات عمده در رابطه با اصول حسابداری و ارائه صورتهای مالی، مشتمل بر هرگونه تغییرات با اهمیت در انتخاب یا کاربرد اصول حسابداری توسط شرکت.
 - آثار نوآوری جدید حسابداری یا قانونی و همچنین آثار موارد خارج از ترازنامه بر صورتهای مالی شرکت.
- بررسی تجزیه و تحلیل‌های انجام شده توسط مدیریت و یا حسابرس مستقل در مورد موضوعات مهم گزارشگری مالی و قضاوت‌های بعمل آمده در رابطه با تهیه صورتهای مالی، از جمله تجزیه و تحلیل آثار متدهای جایگزین اصول پذیرفته شده حسابداری بر صورتهای مالی
- بررسی نتایج حسابرسی با مدیریت و حسابرسان و نیز مشکلاتی که با آن برخورد شده است. این بررسی شامل هرگونه محدودیت در حدود فعالیت‌های حسابرس مستقل در دسترسی به اطلاعات درخواستی و هرگونه عدم توافق عمده با مدیریت خواهد بود.

- مذاکره با مدیریت و حسابرس مستقل در مورد صورتهای مالی حسابرسی شده سالانه و صورتهای مالی فصلی مشتمل بر افشائیات شرکت تحت عنوان " مذاکرات و تجزیه و تحلیلهای مدیریت درباره وضعیت مالی و نتایج عملیات " .

- بررسی افشائیات بعمل آمده توسط مدیرعامل و مدیرمالی در زمان تهیه فرمهای مورد نیاز سازمان بورس و اوراق بهادار در رابطه با نارسائیهای عمده در طراحی یا عملکرد کنترلهای داخلی یا تقلباتی که مدیریت یا کارکنان در آن نقش داشته و نقش بااهمیتی بر کنترلهای داخلی شرکت گذاشته است .
- مذاکره درباره اطلاعات مربوط به سود (سودهرسهم) اعم از اطلاعات اولیه و اطلاعات تعدیل شده ، همچنین اطلاعات مالی که جهت رتبه بندی شرکت انتشار می یابد . این بررسی ممکنست بصورت کلی انجام شود (مشتمل بر نوع اطلاعاتی که انتشار می یابد و نحوه ارائه آن خواهد بود) البته نیازی نیست که کمیته حسابرسی از قبل درباره جزئیات این اطلاعات مذاکره نماید .

۲) کنترلهای داخلی :

- مدنظر قرار دادن اثربخشی سیستم کنترل داخلی شرکت ، مشتمل بر حفاظت و کنترلهای مرتبط با فناوری اطلاعات (IT) .
- شناخت حدود بررسی کار حسابرسان داخلی و خارجی در مورد کنترلهای داخلی و گزارشگری مالی و اخذ گزارش یافته ها و توصیه های بااهمیت آنان و نیز پاسخهای مدیریتی به آنها.

۳) حسابرسی داخلی :

- بررسی نمودار ، طرحها ، فعالیتهای ، امور پرسنلی و ساختار سازمانی وظیفه حسابرسی داخلی با مدیریت و رئیس حسابرسی شرکت .
- حصول اطمینان از عدم وجود موانع یا محدودیتهای غیرقابل توجیه در کار حسابرسی داخلی و بررسی نحوه انتخاب، جایگزینی و برکناری رئیس حسابرسی داخلی .
- بررسی اثربخشی وظیفه حسابرسی داخلی از جمله رعایت استانداردهای حرفه ای عملیاتی حسابرسی داخلی انجمن حسابرسان داخلی (IIA) .
- ملاقات مستمر با رئیس حسابرسی داخلی و مذاکره درباره موضوعاتی که به تشخیص کمیته حسابرسی با حسابرس داخلی جنبه محرمانه دارد .

۴) حسابرسی خارجی (مستقل) :

- بررسی حدود رسیدگی و رویکرد حسابرسی پیشنهادی حسابرسان مستقل ، مشتمل بر هماهنگی کوششهای حسابرسی مستقل با حسابرسی داخلی در جهت استفاده از خدمات آنان .
- بررسی عملکرد حسابرسان مستقل و تایید نهایی انتخاب و گزارش آنان . کمیته در انجام این بررسی ملاحظات زیر را در نظر میگیرد :
- اخذ یا بررسی سالیانه گزارش تهیه شده توسط حسابرسان مستقل که در آن روشهای کنترل کیفیت داخلی مؤسسه حسابرسی وموضوعات که در بررسی اخیر کنترل کیفیت یا بررسی همپیشگان مطرح شده و یا سؤالاتی که توسط مقامات ذیصلاح دولتی یا حرفه در طول پنج سال اخیر از مؤسسه حسابرسی صورت گرفته است و اقداماتی که در این رابطه توسط مؤسسه حسابرسی انجام شده است . ارزیابی استقلال حسابرسان مستقل و هرگونه رابطه بین حسابرس مستقل و شرکت .
- لحاظ داشتن اظهارنظرهای مدیریت و حسابرسی داخلی در مورد حسابرسان مستقل .
- بررسی و ارزیابی شریک حسابرسی مسئول مؤسسه حسابرسی مستقل .
- ارائه نتایج حاصل از بررسیهای فوق به هیات مدیره .
- حصول اطمینان از چرخش شریک حسابرسی مسئول هر پنج سال یکبار و شریک دوم هر هفت سال یکبار و همچنین چرخش خود مؤسسه حسابرسی .
- ارائه نتایج حاصل از بررسی استقلال حسابرس مستقل به هیات مدیره .
- روشن ساختن رویه های استخدامی پرسنل جدیدوبکارگیری پرسنل قبلی حسابرس مستقل .
- ملاقات جداگانه مستمر با حسابرسان مستقل و بحث درباره مسایلی که بنظر حسابرس مستقل و کمیته حسابرسی جنبه محرمانه دارد .

۵) رعایت :

- بررسی اثربخشی سیستمی که بر رعایت قوانین و مقررات و نتایج بازرسی مدیریت حاکم است و پیگیری (شامل هرگونه اقدام انضباطی) موارد عدم رعایت .
- استقرار روشهایی جهت : الف) موارد عدم رعایت که از طریق حسابداری ، کنترلهای داخلی حسابداری و حسابرسی گزارش می گردد و ب) مواردی که بصورت محرمانه توسط پرسنل در مورد موضوعات سوال برانگیز حسابداری و حسابرسی گزارش میشود .
- بررسی یافته های هرگونه آزمون بعمل آمده توسط مقامات قانونی و مشاهده عینی حسابرسان .
- بررسی فرایند ارتباطات آیین رفتار حرفه ای کارکنان شرکت و نظارت بر رعایت آن .
- دریافت گزارشات به هنگام از مدیریت و مشاورین قانونی شرکت در رابطه با موارد عدم رعایت

۶) مسئولیتهای گزارشگری:

- گزارش مستمر به هیات مدیره درباره فعالیتهای کمیته و موضوعاتی مرتبط با کیفیت و درستی صورتهای مالی، رعایت الزامات قانونی و مقرراتی شرکت، عملکرد و استقلال حسابرسان خارجی و عملکرد وظیفه حسابرسان داخلی شرکت.
- فراهم کردن ارتباطات روان بین حسابرسان داخلی، حسابرسان خارجی و مدیریت.
- گزارش سالیانه به سهامداران و تشریح ترکیب کمیته، مسئولیتهای آنان و نحوه ایفای این مسئولیتهای و سایر اطلاعات مورد نیاز قانون از جمله تصویب خدمات غیرحسابرسی.
- بررسی گزارشهای دیگر مربوط به موضوعات شرکت که مرتبط با مسئولیتهای کمیته حسابرسی است.

۷) سایر مسئولیتهای:

- مذاکره با مدیریت درباره رویه های عمده شرکت مرتبط در رابطه با ارزیابی و مدیریت ریسک.
- انجام سایر فعالیتهای مورد درخواست هیات مدیره مرتبط با شرح وظایف کمیته.
- انجام و نظارت بر بازرسیهای خاص برحسب ضرورت.
- بررسی و ارزیابی سالیانه کفایت شرح وظایف کمیته و اخذ مصوبه هیات مدیره در مورد تغییرات پیشنهادی و افشای مناسب سایر قوانین و مقررات مورد نیاز.
- تایید سالیانه این موضوع که کلیه مسئولیتهای مندرج در شرح وظایف انجام شده است.
- ارزیابی عملکرد کمیته و اعضای آن حداقل سالی یکبار.

۱۱) برنامه کاری کمیته حسابرسی:

اگرچه برنامه کاری کمیته حسابرسی میتواند از شرکتی به شرکت دیگر متفاوت باشد ، لکن موارد عمده ای که در این برنامه کاری باید مدنظر قرار گیر بشرح زیر است :

- برگزاری جلسات اجرایی با مدیرمالی ارزیابی فرایندهای حسابرسی داخلی وحسابرسی مستقل : - هماهنگی کوششهای بعمل آمده بین حسابرسان داخلی و مستقل و تعریف مسئولیتهای آنان - حسابرسان مستقل : - قرارداد حسابرسی (توافقنامه حسابرسی) - تیم حسابرسی منتخب - استقلال - حدود رسیدگی ، روشها و زمانبندی کوششهای حسابرسی - نتایج حسابرسی - گزارشهای حسابرسی - برگزاری جلسات اجرایی - واحد حسابرسی داخلی : - رسالت و اهداف - انتخاب و تعیین مزایای رئیس حسابرسی داخلی - بودجه بندی ، نیروی انسانی و منابع - حدود ، رویه ها و زمانبندی حسابرسی - نتایج حسابرسی - گزارشهای حسابرسی - جلسات اجرایی - ساختار کمیته حسابرسی : - به روز کردن نظامنامه کمیته - ارزیابی عملکرد کمیته حسابرسی	ارزیابی ریسک : - بررسیهای عملیاتی - بررسی بودجه - روزآمد کردن اطلاعات صنعت و بازار - بررسی پیش بینیهای تحلیلگران مالی - تغییرات در فن آوری اطلاعات - چکیده های قانونی - شناخت طرحهای جبرانی مدیران ارشد - برگزاری جلسات اجرایی با سطوح مناسب - مدیران ارشد - بیانیه های صادره در خصوص ریسکهای جاری و غیرمترقبه ارزیابی فرایندهای مرتبط بامحیط کنترلی شرکت : - رعایت آئین رفتار حرفه ای و اخلاقی - خط مشی ها و رویه های کنترلی (از جمله تقلب) - ارزیابی مدیریت از وضعیت اشخاص ثالث (فروشنندگان) - مشاهدات و ملاحظات کنترلی حسابرسان داخلی و حسابرسان مستقل وپیشنهادات آنان - رعایت مقررات خاص صنعت - هزینه های دفتری نظارت بر گزارشگری مالی : - صورتهای مالی و سودهای اعلام شده - گزارشهای میان دوره ای - بررسی اجمالی نتایج مالی فصلی / سالانه - مدیریت - رویه های حسابداری

- معاملات غیرعادی و برآوردهای حسابداری بااهمیت
- توصیه های جدید و جاری حسابداری ، حسابرسی ، گزارشگری و مالیاتی
- برقراری ارتباط با حسابرسان مستقل براساس استانداردهای حسابرسی

فهرست منابع

1. Michael J.Ramos , Audit Committee Role In Corporate Governance , AICPA , 2003
2. David Brodsky , Raymonds.B.Grochowski , William R. Boker , and John Huber , Trend In Corporate Governance The New Role Of Audit Committee , Conference Board , New Yourk , 2003
3. The Combined Code On Corporate Governance , London Stock Exchange , 2003
4. Blue Ribbon Committee (BRC) On Improving The Effectivenvess Of Corporate Audit Committee , New Yourk , NYSE and ANSD , 1999 .
5. Institute Of Internal Auditing (IIA) , Tone at The Top , Audit Committee Charter , March 2003 .
6. Zabihollah Rezaee , Financial Statement Fraud , Prevention and Detection , Jhon Wiley & Sons .Inc, 2002 .
7. Organization For Economic Cooperation and Development (OECD) Principles Of Corporate Governance , 2004.
8. Shaping The Audit Committee Agenda , KPMG , New yourk , 1999

۹) سازمان بورس اوراق بهادار تهران ، مرکز تحقیقات و توسعه بازار سرمایه ایران ، نخستین ویرایش آئین نامه حاکمیت شرکتی ، آذرماه ۱۳۸۳

BSFE.ir